

JÁKÓ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

JÁKÓ TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

2017. OKTÓBER

KÉSZÍTETTE: L. Balogh Krisztina okl. építészmérnök
Lőrincz Anna egyetemi hallgató
Lerger Ferdinánd egyetemi hallgató

KÖZREMŰKÖDÖTT: Dr. Hornung Judit jegyző

Tisztelt Érdeklődők!

- a polgármester levele-

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	5-9
2. Jákó bemutatása.....	10-17
3. Örökségünk.....	18-33
4. Településképi szempontból meghatározó területek Jákón.....	34-39
5. Építészeti útmutató.....	40-49
6. Jó példák.....	50-59
7. Sajátos építményfajták, reklámhordozók és egyéb műszaki berendezések.....	54-57
8. Fotógyűjtemény.....	58-65
1. melléklet: Helyi építészeti értékvédelem alatt álló örökség jegyzéke.....	66
2. melléklet: Inváziós fajok jegyzéke.....	67-68
Forrásjegyzék.....	69

A harmonikus és élhető környezethez minden embernek joga van, így a településeknek erre lehetőséget kell biztosítani. A település a táj és az épített környezet együttese. Településképünk meghatározó elemei a terek, az utcák és az azokat kísérő épületek összessége. A hangsúly az összességen, az összképen van. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, azonban figyelni kell azok illeszkedésére, hogy a sokszínűség ne zavaros összképpé álljon össze. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

Hogy közelebb kerüljünk egy településhez jobban meg kell ismernünk azt, nem csak történelmi, hanem településszerkezeti, építészeti oldaláról annak érdekében, hogy a településfejlődés során a meglévő történeti településszerkezet és épített környezet értékeinek méltó megőrzése és fenntartása mellett a folyamatosan megújuló társadalmi- gazdasági igényeknek eleget téve mi is hozzá tudjunk tenni örökségünkhöz.

A Településképi Arculati Kézikönyvön (TAK) keresztül meghatározzuk a jó jellemző, jövőbeni tervezés során iránymutató arculatát. Ennek során az építetők, tervezők és a lakosság számára közösen megfogalmazott ajánlásokat nyújt az illeszkedés mikéntjére, a megfelelő lépték, a kialakult települési szövet és a karakteresen eltérő településrészek figyelembevételével. A kézikönyv szerepe az építészeti normák, a jó példák bemutatása, melyen keresztül lehetőség nyílik a lakosság szemlélet-, illetve a közízlés formálására, a városlakók számára egyértelművé téve a szakmai elvárásokat.

Vajon mit is jelent jákóinak lenni? Mi kell ahhoz, hogy egy közösség kialakuljon?

Mindenek előtt egy közös kapocs, ami összefogja a település lakóit. Ez könnyen lehet a falu kultúrája, a hagyományai, vagy jelen esetben az építésze. Minden település építésze más, hiába épültek azonos évtizedben és stílusban a házak, mégis van bennük valami, ami sajátos. Ez a hely szelleme, a Genius Loci.

Jelen kézikönyv a település építészeti sajátosságait fedi fel. A falu nevezetességei mellett eldugott építészeti kincseket tár fel.

Jákói Önkormányzat épülete (Fotó 1)

Krisztus szobor (Fotó 2)

A kiadvány egyaránt hasznos lehet a Jákón élő lakosoknak, hogy részletesebben és mélyebben megismerjék településük értékeit, vagy hogy építészeti és történeti érdekességeket tudjanak meg és a jövőben jobban értékeljék községük kincseit.

Mindazon által előszeretettel ajánljuk ezt a kiadványt a településen építkezni kívánóknak, vagy az itt letelepülni és építkezni vágyóknak, hogy megismerjék a terület sajátosságait és a kézikönyv segítségével az újonnan épülő házuk könnyedén beilleszkedhessen a helyi környezetbe.

A kiadvány - többek közt - településképi ajánlásokat is tartalmaz, amelyek jó példák lehetnek egy-egy építkezés során. Ezeket a példákat település építészeti összképének és sajátos vonásainak vizsgálata során határoztuk meg, hogy ezzel is segítsük az építkezők munkáját. Igyekeztünk összegyűjteni azokat a karaktereket, melyek jellemzik a vidéket, és azokat a rossz mintákat is, melyeket kerülni kell a településen építkezőknek.

Jákói református templom (Fotó 3)

A kézikönyvben megjelent példák nem kötelezőek, céljuk nem az építészeti szabadság megkurtítása, hanem éppen az esztétikai és építészeti értékek ismertetése, ezáltal a településkép továbbformálása. Reméljük kiadványunkban mindneki megtalálja a keresett tartalmat!

Jó olvasást kívánunk!

Jákó (Fotó 4)

Jákó bemutatása

2

Jákó község Somogy megyében, a Kaposvári járásban található. A település Nagybajomtól délre, Csökölytől északra, a megyeszékhelytől nyugatra helyezkedik el.

A település könnyen megközelíthető a Dombóvár-Gyékényes vasútvonalon, illetve a 61-es főútról Nagybajomnál letérve.

Jákó területe jelenleg 1669 hektár, a 250 lakóházában 670 ember él.

Jákó elhelyezkedése Somogy megyén belül (Ábra 1)

Jákó történeti fejlődése során elhelyezkedéséből adódóan mindig mezőgazdasági jellegű település volt, amely napjainkra is igaz. A környék talaja humuszos, kötött homok. Kiválóan alkalmas burgonya és gabona termesztésére, korábban nagy területen voltak szőlőskertek, gyümölcsösök. A településen nagy hagyománya volt az állattartásnak is: szarvasmarhát, sertést, lovakat tartottak.

Jákó (Fotó 5)

A közeli erdőterületeken a faállomány zömét akác, éger, fűz és nyárfa alkotja. Az erdőben jelentős a gím- és dámszarvas állomány, de szép számmal előfordul az őz és a vaddisznó is. Sok gyógynövény, valamint gomba is bőségesen szedhető. Mára az erdőterület 90 %-a magántulajdonban van, ezeken a területeken elsődleges a gazdasági hasznosítás, a fakitermelés.

Jákó (Fotó 6)

A község történelme a XIV. századig visszavezethető. Jákó nevét először az 1332- 1337. évi pápai tizedjegyzék említette. Másodszorra 1438-ban került feljegyzésre a település, amikor Albert király Hetesi János helyi birtokait Guthi Ország Mihálynak és Jánosnak adományozta. A XV. században a faluhoz tartozott Jajgató-, Cserebók-pusztá és József-major is. Utóbbi helyén a középkorban Pap-Sára nevű helység állhatott, mely először a Hetesi, majd a Guthi család birtokában volt. A XVI. században a települést hat ház alkotta, amelyet egy 1554-es török kincstári adólajstrom bizonyít, majd 1571-re a házak száma ötre csökkent.

Jákó, katonai térkép 1763- 1787 között (Ábra 2)

A XVIII. századra jelentősen megnőtt a község népessége, az 1720-as években 70-100 lakosa lehetett. Az első katonai felmérésen (2. ábra) már jól kivehető az egyutcás, kétoldalt beépített falu.

A XIX. század közepén a lakosság száma már közel 500 fő. Ettől kezdve folyamatosan emelkedett a népesség. A XX. század első felére fejlődő községgé vált Jákó.

A falu etnikai megoszlását illetően mindig többségben voltak a magyarok: 1910-ben 798 lakosából 758 magyar élt itt, melyből 522 római katolikus, 267 pedig református hívő volt.

Jákó, katonai térkép 1806- 1869 között (Ábra 3)

Jákói vasútvonal napjainkban (Fotó 7)

A XIX. század végétől jelentősen fejlődött a község infrastruktúrája: 1872. augusztus 14-én adták át a forgalomnak a Dombóvár–Zákány vasútvonalat, s ezzel egyidőben a község vasútállomását is. A falunak 1900-tól postája és távírdája, az 1930-as évek elejétől rendszeres autóbusszjárata volt Nagybjommal.

Ekkoriban az oktatás egy római katolikus és egy református népiskolában folyt. A falu lakosainak kulturális igényeit napjainkban is a tágas faluház és az önkormányzati könyvtár igyekszik kiszolgálni.

Az önkormányzatisághoz vezető út 1969 július 1-jén kezdődött, amikor a falu a szomszédos Nagybajom községgel Községi Közös Tanács néven közös tanácsot alakított, majd 1990 szeptember 30-án különválás után létrejött Jákó Önkormányzata. A település 1993-tól rendelkezik önálló polgármesteri hivatallal.

A XIX. században több kúria is épült, amelyekről a falu nevezetességeivel együtt az „Örökségünk” fejezetben olvashat.

Jákó önkormányzata (Fotó 8)

Jákó önkormányzata (Fotó 9)

Jákó település méretéhez képest igen sok nevezetességgel rendelkezik. A település látnivalóinak nagy része szakrális emlék.

A község vallása sosem volt egyszínű. 1910-ben 798 lakosából 522 római katolikus, 267 református volt. Az alábbiakban felsoroljuk Jákó település védett építményeit.

Országosan védett műemlék a településen nem található.

Vannak azonban olyan építmények, melyek a helyi közösség számára kiemelt örökségi emlékek, akár építészeti-esztétikai értékük miatt, akár történeti-identitási értékük miatt. Ezeket az értékeket a helyi önkormányzat védetté nyilvánította, azok megőrzése, karbantartása és felújítása kiemelt feladat.

Jákó/(...) **önk. rendelet** alapján védetté nyilvánított helyi építészeti értékeit az 1. melléklet tartalmazza.

Temetői kereszt(Fotó 10)

Jákói Református Templom

A református templomot 1856-ban építették, helyi építészeti érték. Tornyát a II. világháború alatt bombatámadás érte, ekkor az eredetit egy kisebb toronnyal pótolták ki. Az időközben teljesen leromlott állapotú templom felújítása 2005 őszén kezdődött el. Ma egy szépen felújított templom fogadja a híveket, látogatókat, illetve Jákó jelképeként is szolgál.

A templom letisztult, fehér falainak üzenete a kálvinista vallás tanításainak megfelelőek. A református templomok általában fehér színűek, kívülről és belülről is egyszerűek, hogy ne tereljék el a hívő figyelmét az istentiszteletről és Istenről.

Az épület sajátos ismertetőjele három vakablak, amelyek közül kettő a templom ajtót fogja közre, a harmadik pedig az ajtó fölött helyezkedik el. A vakablakok díszítés szerepét töltik be, illetve hozzájárulnak a templom szimmetrikus képéhez.

Az egytornyú templom főbejárati homlokzatát két támpillér kíséri. A hajót fedő nyeregtető mozgalmassal zárt oromfallal simul a toronyhoz.

Református Templom (Fotó 11)

Római Katolikus templom

A római katolikus templom a falu közepén, a temető kertjében áll. Az 1990-es években emelt egyszerű épület érdekessége, hogy - köszönhetően a hívek nagy adakozó kedvének - két Szűz Mária szobor is található benne. A templom egy dombra épült, bejárata felől fenyők veszik körül.

Katolikus templom (Fotó 12)

A templomot érdekessége a hajó tetőszerkezetét támasztó homlokzati könyökök rendszere. A külső homlokzatokon megjelenő faszerkezetek és a vakolt-festett felületek tiszta, egyszerű, nyugodt megjelenést biztosítanak a templomnak.

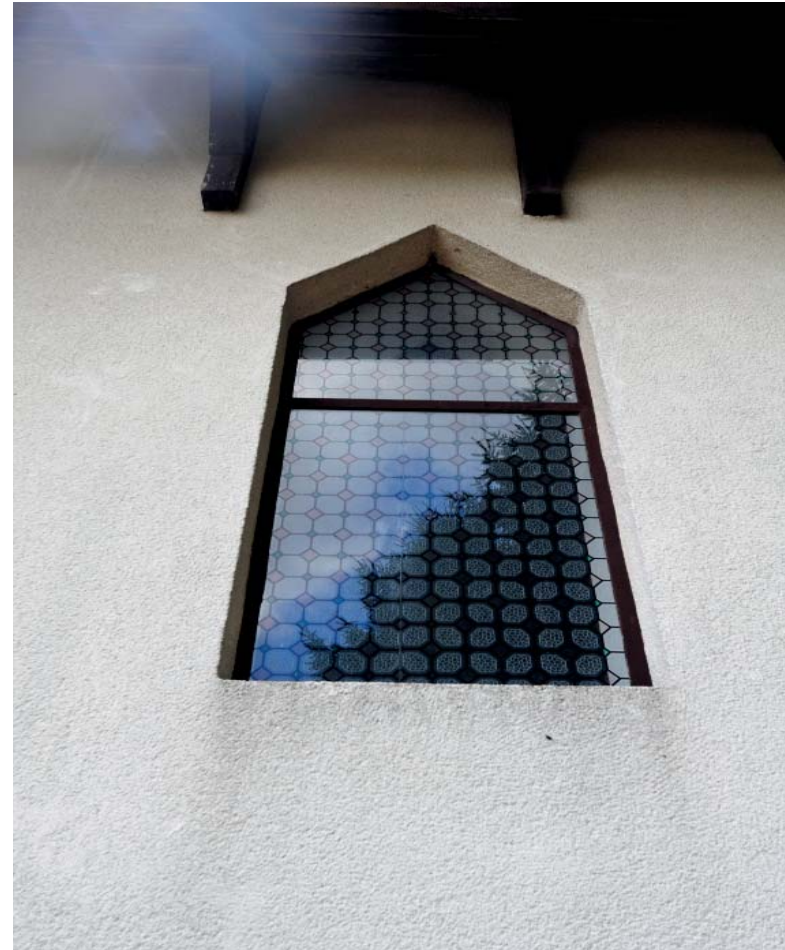

Katolikus templom (Fotó 13)

A templom épülete első ránézésre egyszerűnek tűnhet, azonban ha jobban megfigyeljük apróbb díszítéseket vehetünk észre rajta. A legkiemelkedőbb díszítőelemek a templomablakok. Az ólombetétes színes üveg blakok ízléses díszítése az alapjáraton egyszerűbb épületnek. A kortárs épület másik érdekessége a kapubélet (bélelet), amely tovább díszíti a templomot.

Katolikus templom (Fotó 14)

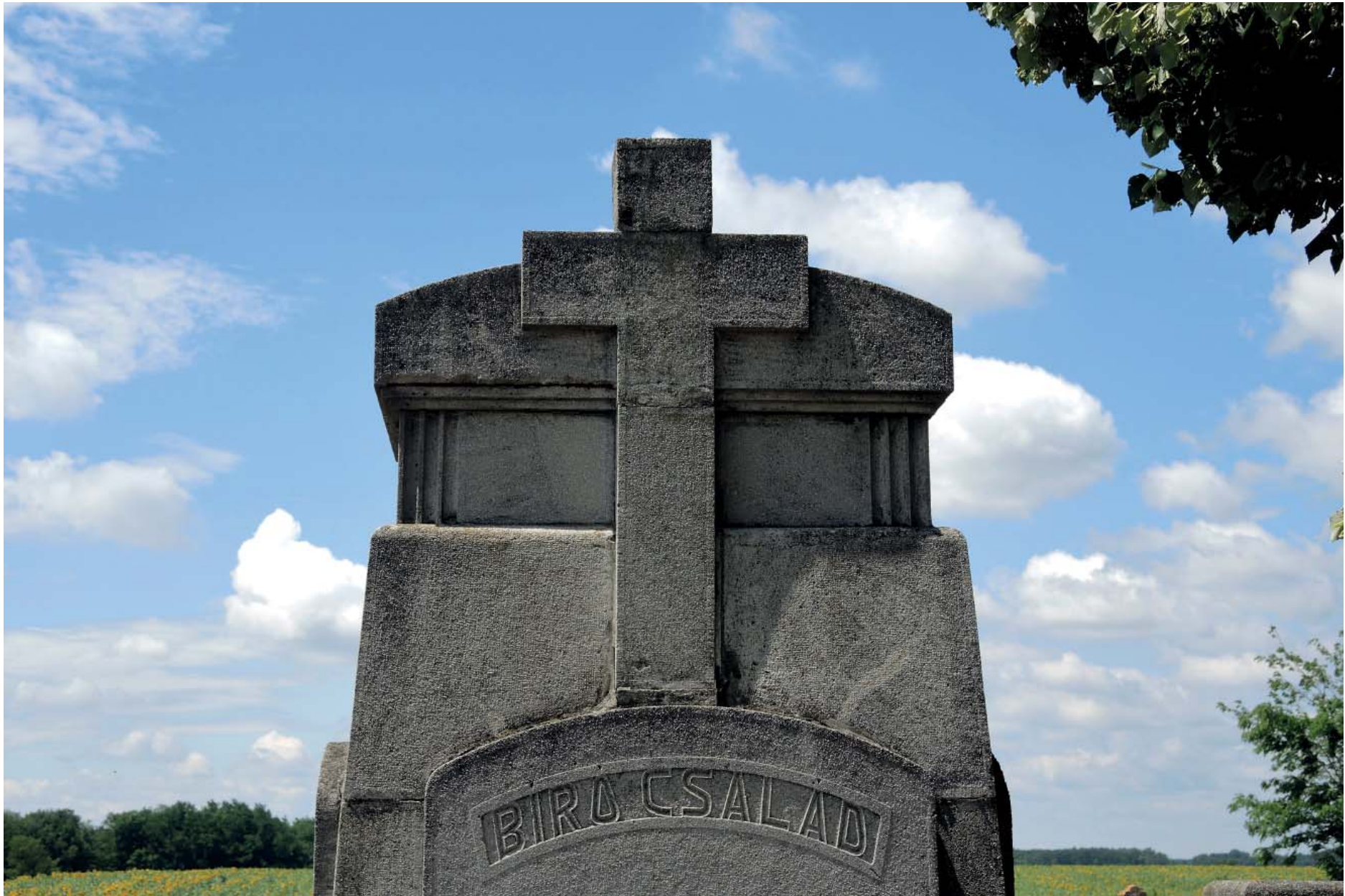
Katolikus templom, részlet(Fotó 15)

Jákói temető

A temető a katolikus templom mögött helyezkedik el. A sírok egységes műkö sírok. Az igényesen gondozott sírok melletti virágok és a temető mögötti napraforgómező sárga színei megnyugtató érzést keltenek a látogatókban. Közvetlenül a templom mögött látható Csépan Istvánnak, Somogy vármegye egykori főügyészének klasszicista síremléke. A két felekezet által közösen használt temetőben áll a Bíró család sírboltja is.

Temető (Fotó 16)

Temető (Fotó 17)

Temető (Fotó 18)

A temetőben több ismert ember lelt nyugovóra:

Csépán Cornélia földbirtokos (1808-1828.)

*Györgyfalvai Csépán István és Ttes Kühtl Anna asz-
szonyság Csépán István úrnak hitvese*

*Több t. n. vármegyék táblabírája és a somogyi belső
tractus fő curátora. (1758-1830.)*

Marton Lajos (1828-1917)

*Marton Lajosné nemes Heman Clementina (1834-
1917)*

Marton Lajoska (1870-1875)

Dr. Marton Gyula orvos (1857-1915)

Engesztelő kápolna

A szobrot rejtő kicsiny kápolna a nagybajomi út mellett található. 1948 nyarán hatalmas vihar pusztított Jákó községben, ennek emlékére állította a község lakossága a kis kápolnát.

Helyi hagyománynak számított, hogy évtizedeken keresztül az eseményre emlékezve, emlékeztetve június végén szentmisét tartottak a szobornál.

A kápolnát 2017-ben felújították.

Engesztelő ápolna, részlet (Fotó 19)

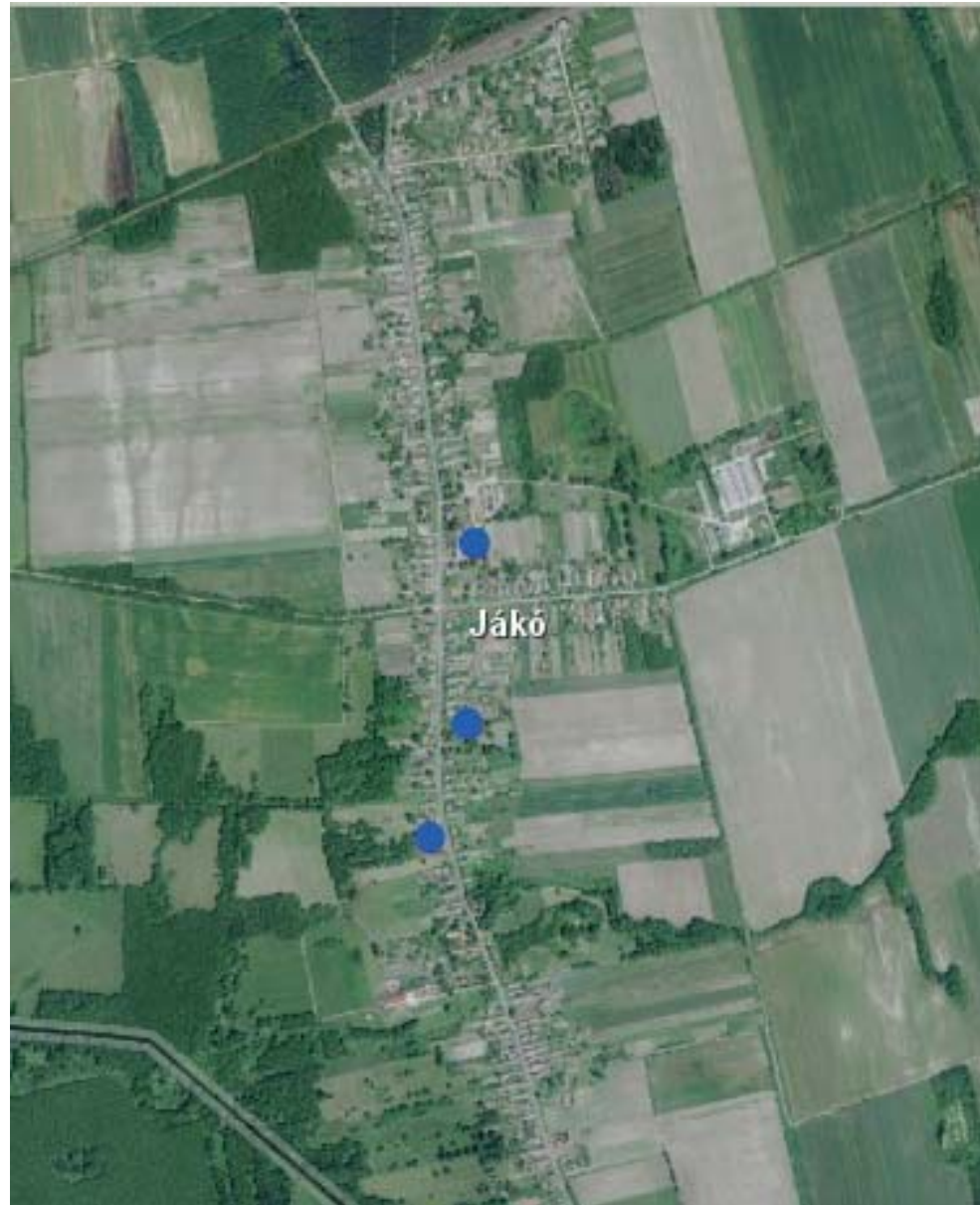

Engesztelő kápolna (Fotó 20)

Kúriák

A településen több, napjainkra is megmaradt kúria található. A kúria jelentése „nemesi udvarház, úrilak”. Az egykori úrilakok közül néhány közfeladatot lát el. A kúria épülete szolgál otthonul például a Község Önkormányzatának, illetve a Jákói óvoda is egy egykori nemesi udvarházban található.

A három kúria elhelyezkedését a térképen a kék pontok jelzik.

A kúriák elhelyezkedése (Ábra 4)

Csépán kúria

Jákó, Kossuth Lajos utca 112. szám alatt található a Csépán kúria.

A kúria a település első nemesi udvarháza volt. A kilenc szobás, klasszicizáló épület 1832 táján épült. Csépánéktól Kacs Kovics Margit örökölte, majd Wellmann Oszkár állatorvos professzor vásárolta meg. Az épületet 1937-ben átépítették. 1945 után államosították.

A későbbiekben tanácsház lett, majd orvosi rendelőt, kultúrtermet, KISZ klubot, párthelyiséget alakítottak ki benne.

Eredetileg hat holdas park vette körül, ennek 2/3 részét azonban kiírtották, helyén ház-helyeket alakítottak ki, illetve beszántották. Az 1970-es években még nyomokban felfedezhető volt a park gazdag flórája, hársfák, szelídgesztenyék, tölgyek, mogyoróbokrok, szomorú fűzek, fenyőfélék pompáztak benne valaha. Akkoriban javasolták a park helyi védelmét. Jelenleg Jákó Község Önkormányzata található benne.

Jákói Önkormányzat (Fotó 21)

Bíró kúria

Eredetileg Pál Farkas földbirtokos tulajdona volt a mai Kossuth Lajos utca 124. sz. épület. 1900 körül a Bíró család vásárolta meg. 1947-től három éven át iskola működött benne, 1950-től óvoda. Körülötte egykoron szép díszkert volt. Az 1970-es években még álltak a lucfenyők, vadgesztenyék, ezüsthársak, platánok és juharfák.

Napjainkban óvoda működik az épületben. Az óvoda kiemelkedő figyelmet fordít a külső világ tevékeny megismerésére. A gyerekek megismerkedhetnek a népi jóslással, az ünnepi jelképekkel, illetve környezet megismerő, tájmegismerő sétákon vesznek részt. Az óvodában a sajátos nevelést igénylő, beszédhibás és beilleszkedési zavarral küzdő gyermekekkel a kaposvári szakszolgálat szakemberei külön foglalkoznak. Az épület ma keveset őriz egykori megjelenéséből.

Jákói Óvoda (Fotó 22)

Kertjében ma is egyedülálló emlékmű áll. Az 1947-es választásokat megelőzően a jákóiak keresztet emeltek, melyen máig olvasható a felirat:

„Emlékül emeltette
a Magyar Kommunista Párt
jákói szervezete
1947”

Emlékmű, részlet (Fotó 23)

Emlékmű (Fotó 24)

Kacskovics kúria

A Kossuth Lajos utca 27-28. sz. alatt álló kúria L alakú, földszintes, manzárdos épület 13 szobával és nagy terasszal. Eredeti tulajdonosa Kacskovics Margit, akinek az épület 1945 után még egy darabig a birtokában maradt. Az elkerülhetetlen államosítást követően lakásokat alakítottak ki benne. Az épületet valaha park ölelte körbe, tiszafák, japánakácok, liliomfák, amurmenti orgonák, jegenyefenyők, angol fuchsiák, gesztenyék és juharfasor maradványai árulkodnak a kert egykori gazdagságáról.

KÉP

Kacskovics kúria (Fotó 25)

Harangtorony

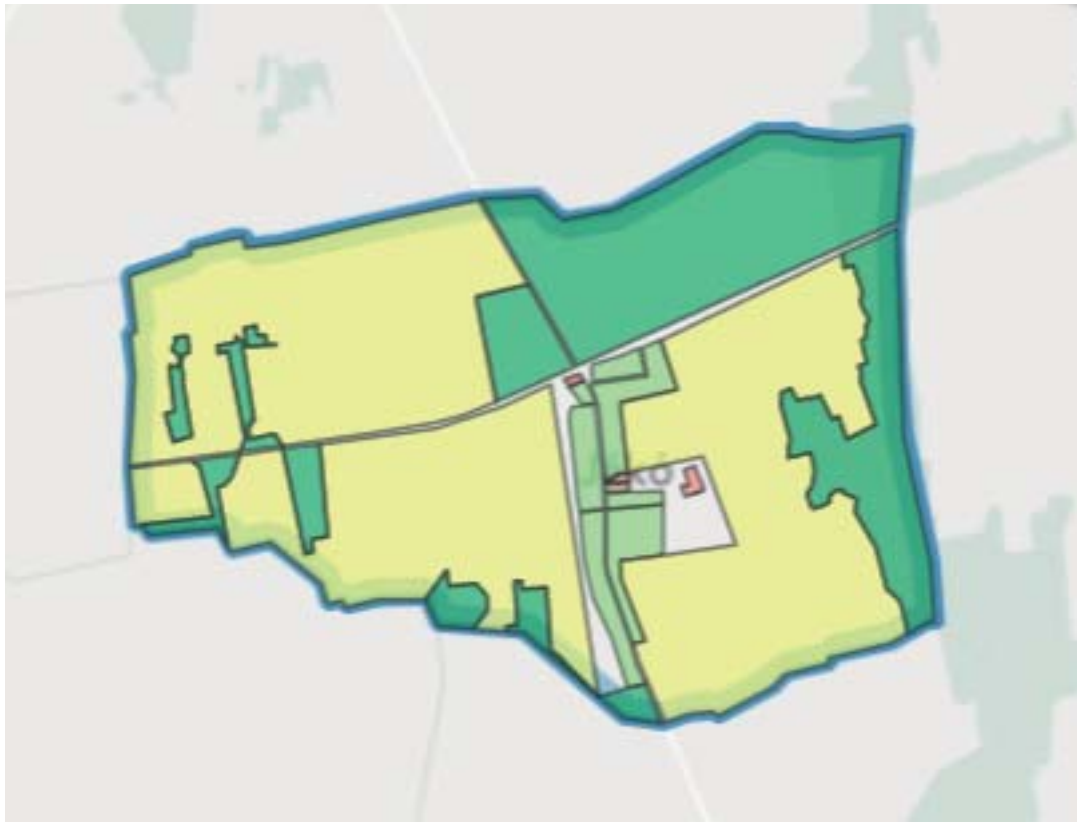
A Kacs Kovics kúriával szemben egy kicsinyke domb emelkedik. A hagyomány szerint a domb alatt egy római kori őrtorony található. A toronytól jóval beljebb, keletre fekszik a falu régen elhagyott temetője. A magányosan álló harangtorony a II. világháború idején megkezdett, de be nem fejezett katolikus templom építésére emlékeztet. Körülötte még felfedezhetők a Kacs Kovics kúriához tartozó egykori park nyomai.

KÉP

Településképi szempontból meghatározó területek 4

A települést településképi szempontból öt egységre osztható, amelyekről részletesen olvashat a következő oldalakon.

Jákó összterülete 16,69 km², a falu domborzati szempontból síkság.

- Falusias területek
- Ipari területek
- Mezőgazdasági trületek
- Fás, erdős területek

Településképi szempontból meghatározó karakterek (Ábra 4)

Falusias területek

Jákó egy utcás-soros falu. Az utcás-soros falu olyan település, amelynek két sor szalagtelke egy átfutó út két oldalán helyezkedik el. A telkek út felőli végén áll a jellemzően hosszanti telekhatárra épült lakóház, beljebb következik a gazdasági udvar a gazdasági épületekkel. A telek belső vége kertség, azaz legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert. Jákó lakóházai nagyszámban falusias épületek, többsége körülbelül a 40-es 50-es években épült. A házak jellemzően földszintesek, alaprajzuk négyzet vagy L alakú.

A történetileg oldalhatárra épült egykori lakóépületek háromosztatú, egytraktusos parasztházak voltak, melyek a XX. század során részben elbontásra kerültek, részben kibővítették azt. Ekkor vált általánossá, hogy leutánozva a városok polgári építészetét a falvakban is megjelentek az utcával párhuzamos homlokzatú épületek. Májig jellemzőek azonban a 38-45 fokos tetők, a vakolt-festett homlokzati architektúra.

Lakóház (Fotó 27)

Ipari területek

A falu ipari területei a Jákói Akácos Erdőbirtokossági Társulat kezében vannak, amely fafeldolgozásból tartja fent magát, illetve. Az ipari területre a nagyobb telekméret, a funkcióból kiinduló épületállomány a jellemző. Karaktere sem forma- sem színvilágában nem igazodik a lakóterületek falusi képéhez.

KÉP

Képaláírás (fotó 28)

Mezőgazdasági területek

A mezőgazdaság és a fatermelés Jákó húzóágazata. A mezőgazdaságban nagy szerepet tölt be a GAZDA Mezőgazdasági, Beszerző Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet. A szervezet főként gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztésével foglalkozik. A falu lakóterületeit mezőgazdasági területek fogják közre, illetve a település több mint 505-ban mezőgazdasági terület. A mezőgazdasági területeken épület, építmény nem jellemző.

Napraforgó föld (Fotó 29)

Erdős területek

A fakitermelés már évszázadok óta jelentős ágazat a településen, a községet kezdettől fogva erdő vette körül. A faállománya zömét akác, éger, fűz- és nyárfa teszi ki. Az erdőkben jelentős a gím és a dámszarvas állomány, de előfordul őz és vaddisznó is. Az erdőterület 90 %-a magán tulajdonban van, a környezet megóvása elsődleges feladata a gazdálkodóknak. Az erdős területekre épületek nem jellemzőek.

Farakás Jákón (Fotó 30)

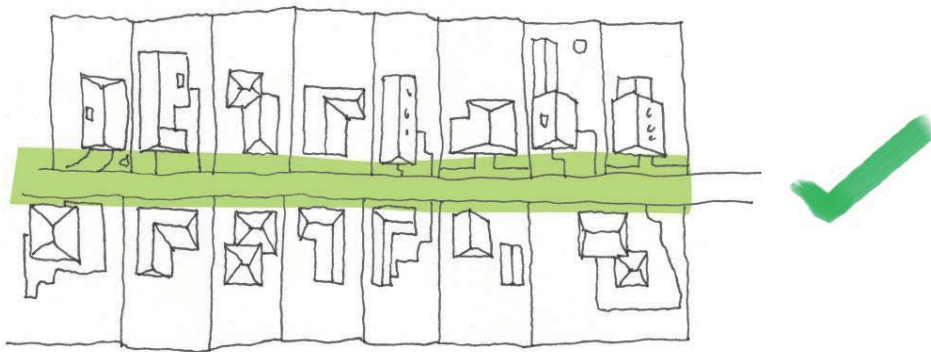

Erdős terület (Fotó 31)

Ebben a fejezetben a településképi illeszkedést biztosító javaslatokat gyűjtöttük össze. A kézikönyv egyik fő célja a településképi minőségi formálása. Sematikus ábrákon mutatjuk be az ajánlásokat és az óvásokat. A következő fejezetben, a jó példának egy-egy fényképet is csatolunk, hogy még egyértelműbb legyen mindenki számára.

Telepítés

A településen a házak telepítése oldalhatáron álló, telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű, a házak jellemzően a telek oldalhatárán állnak. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott házak építése nem javasolt. A javaslatok betartása fontos az utca szimmetrikus képének megtartásához.

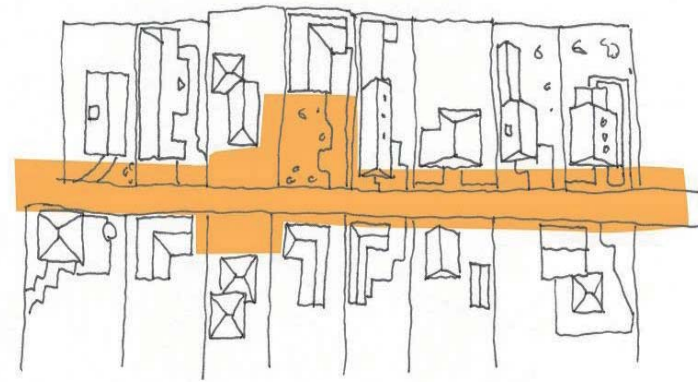

Példa (ábra 5)

Példa (ábra 6)

A házak beljebb való építését nem ajánjuk. Ugyanis ezzel tönkretetheti a szimmetrikus összképet.

Ellenpélda (ábra 7)

Ellenpélda (ábra 8)

Ellenpélda (ábra 9)

Ház magassága

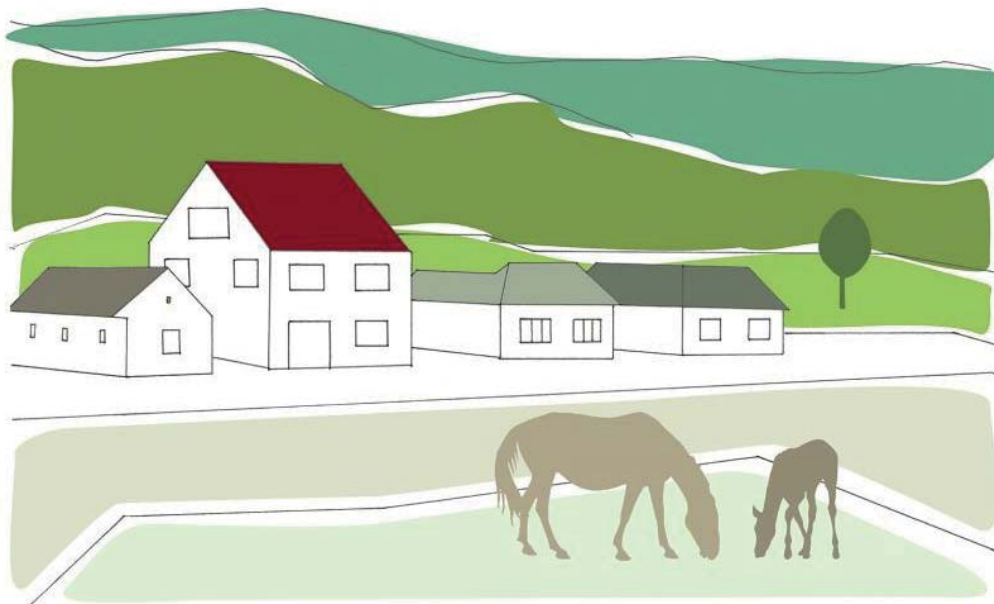
A közel azonos magasságú épületek egyenletes utcaképet alkotnak Jákóban. A házak rendszerint földszintesek. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységes utcakép érdekében. Ezt nevezzük illeszkedésnek.

Példa (ábra 10)

Példa (ábra 11)

A környezetüktől lényegesen magasabb épületek kirívóan zavaróak az utcaképben. Üzenetértékük gyakran rossz, hivalkodó.

Ellenpélda (ábra 12)

Ellenpélda (ábra 13)

Tetőforma

Azonos, vagy hasonló hajlásszögű tetőknél egységes utcakép jön létre. Somogyban a 38-45 fokos hajlásszögű a történetileg kialakult szerkezet, ennek elősorban éghajlati okai vannak: a tető túlnyúlása nyáron árnyékol, télen azonban a laposab nap bevilágít a szobába.

Példa (ábra 14)

Ez a hajlásszög biztosítja azt is, hogy télen a hó lecsússzon a tetőről.

Az épületek ezen a vidéken jellemzően oromfalasan fordulnak az utca felé, de a kontyolt illetve csonkakontyolt tetőforma sem idegen.

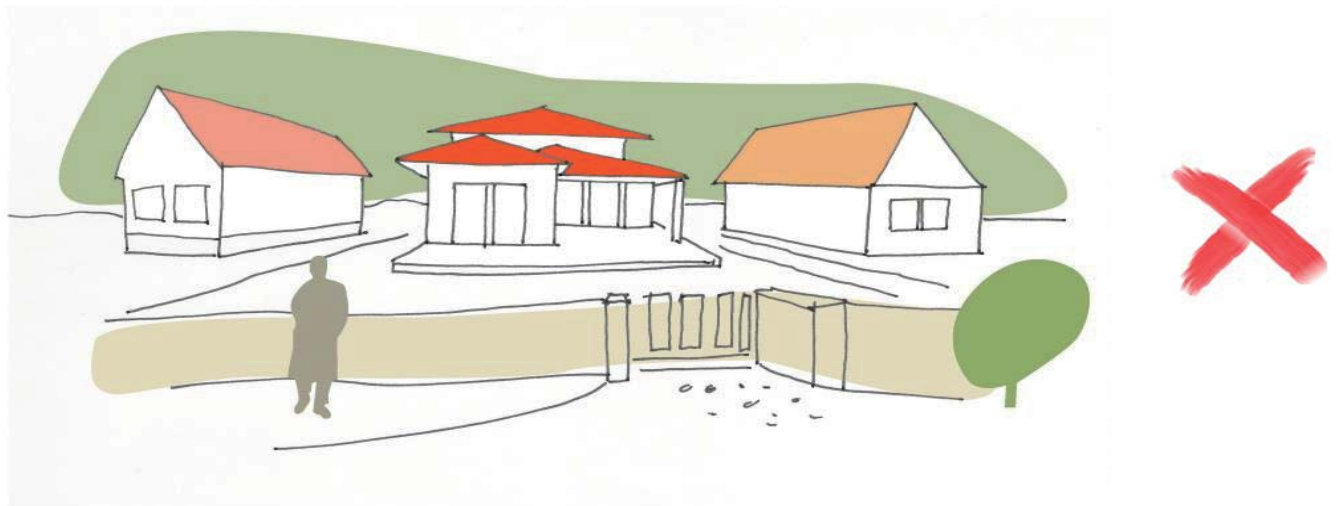
Példa (ábra 15)

A túl meredek vagy a túl lapos
hajlásszögű tető idegen Jákó épí-
tészettől, így az kerülendő.

Ellenpélda (ábra 16)

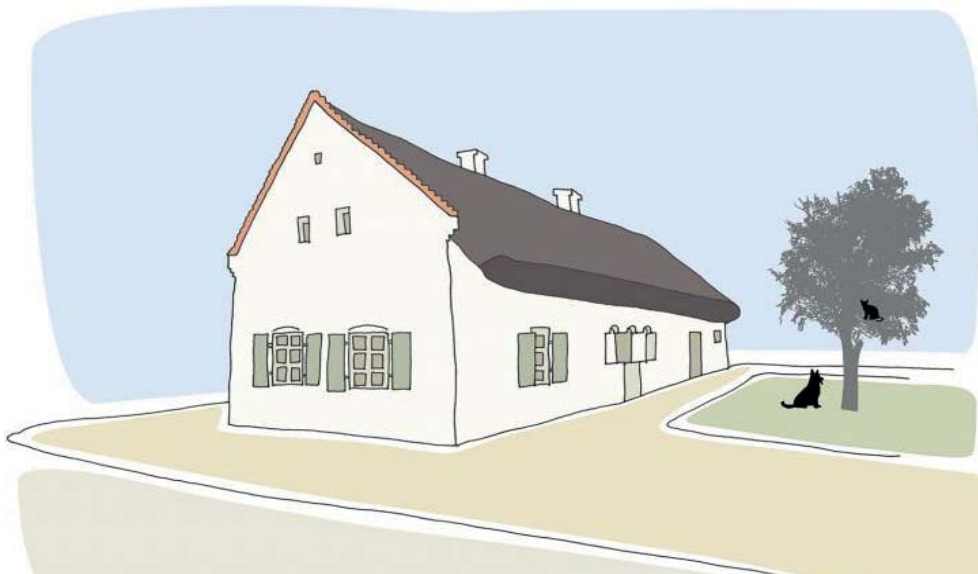
Továbbá törekedni kell az egysze-
rűbb, kevésbé összetett tetőido-
mok kialakítására - mert annak
nincsenek táji, történeti előképei
a falusi építészetben.

Ellenpélda (ábra 17)

Homlokzatok

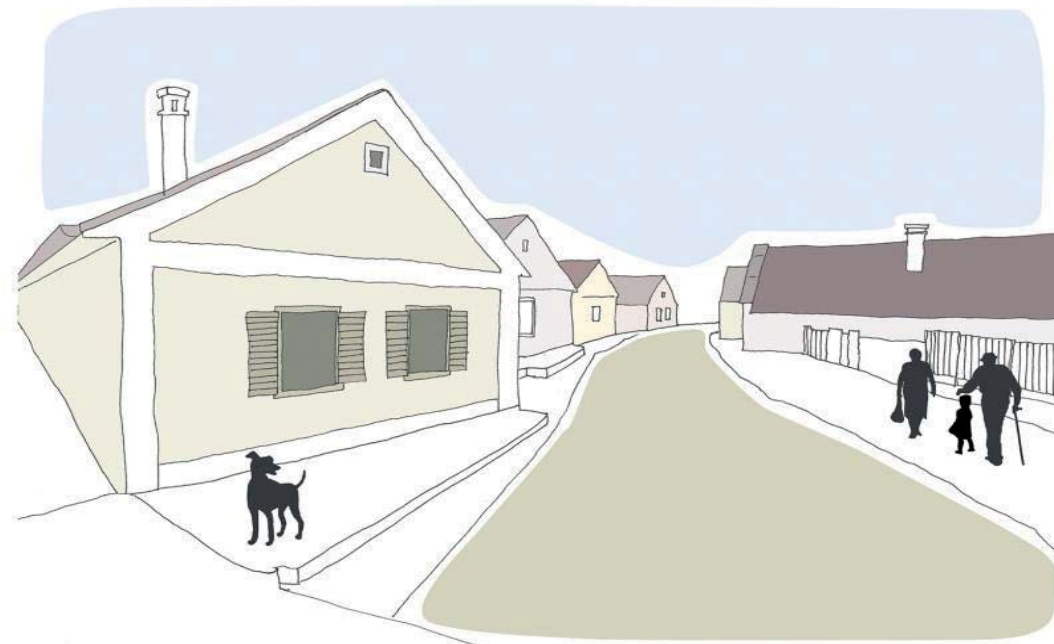
Somogy megyére - mint a magyar falvak többségére - elsősorban az utcára merőleges gerincű, egyszerű lakóépületforma a jellemző, általában 2 homlokzati ablakkal. Az ablakok arányrendszere álló.

Példa (ábra 18)

Oromfalas kialakítás esetében jellemző az ún. macskalépcső, azaz az oromfal téglalépcsős lezárása.

Szintén az oromfalas épületeknél megjelenő karakterforma a padlásszellőző nyílás.

Példa (ábra 19)

A homlokzatok alapvetően vakolatarchitektúrával készülnek, jellemzők lehetnek az ablakok körüli keretezések, illetve a kvázi tartószerkezeteket imitáló vakolatlátszó felületek.

A somogyi paraszti építészetre jellemző a városi polgári építészet igényes épületornamentikáinak (épületszeinek) átvétele.

Megyénkre jellemző, és sajnos manapság kivesző karakterjegye a kémények fejezetes kialakítása.

Lakóház (Fotó 32)

Színek

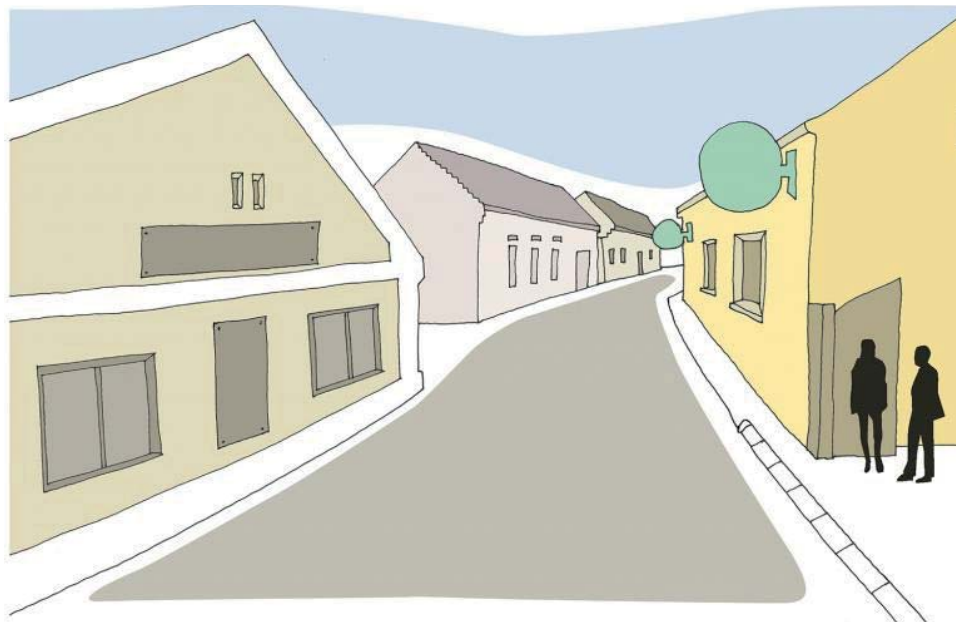
Eltérő építészeti korszakok eltérő színeket részesítettek előnyben, de általánosságban elmondható, hogy a magyar falusi építészetet a visszafogott, halvány színek használata jellemezte. Preferált színek:

fehér

sárga

szürke

földszínek

Példa (ábra 20)

Fontos felhívni az építetők figyelmét, hogy a szín kiválasztásán túl figyelni kell az egyes színek telítettségének és intenzitásának mértékére is!

Harsány (túl telített és túl intenzív) színek kerülendők, a falusi karaktert inkább a tört- és pasztell színű árnyalatok jellemzik.

Ellenpélda (ábra 21)

Kerítés

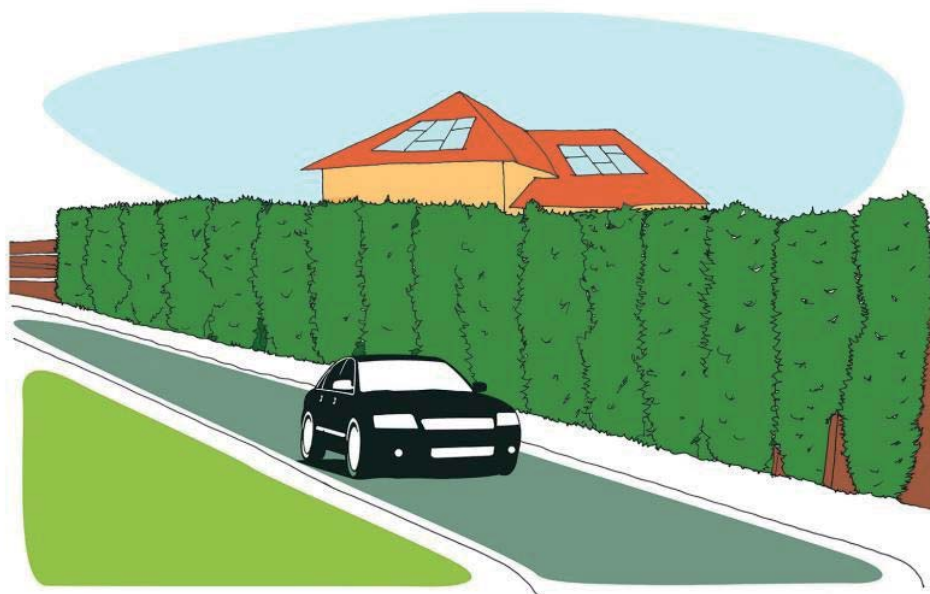
A magyar falu képére nem jellemzők a magas és tömör kerítések. Javasolt az áttört jellegű kerítések alkalmazása, természetesen a lábazati kialakítás és a hosszú kerítésszakaszokat osztó pillérek illetve tartóoszlopok megengedettek.

Kerülendők a túlzottan díszített „parasztbarokk” fémkerítések, az előre-gyártott, áruházakban kapható cifra fémszerkezetűkerítésmezők. Javasolt a természetes anyaghasználat: deszka (fa) elemek beépítése, a festett és vakolt (esetleg kővel burkolt) kerítésszerkezetek.

Tájidegen tujakerítés tiltott, egyéb őshonos sövény (pld. orgona) alkalmazása megengedett.

Példa (ábra 22)

Ellenpélda (ábra 23)

Utcakép (Fotó 33)

Lakóház ablaka (Fotó 34)

Lakóház díseleme (Fotó 35-36)

JÓ PÉLDÁK A LAKOSSÁGTÓL

JÓ PÉLDÁK A LAKOSSÁGTÓL

Sajátos építményfajták, reklámhordozók és egyéb műszaki berendezések

1. Sajátos építményfajták, műtárgyak, egyéb műszaki berendezések

A közterületek és a közhasználat számára megnyitott ingatlanok burkolatát és berendezését (utcabútorok, világítótestek, kandeláberek, pavilonok, stb.) és a szükséges műtárgyakat (utak, hidak, átereszek, támfalak, vízfolyások, közművek stb.) az épületek jellegéhez, az utcák hangulatához igazodva lehetőség szerint egységesen kell kialakítani, megvalósítani.

A településkép védelme érdekében az alábbiakban leírtak az irányadóak:

- a) Épületek közterületről látható homlokzatán:
 - közmű-, energia-, és hírközlő vezetékek és műtárgyak elhelyezése nem támogatott, illetve javasolt a takartan történő kialakítása;
 - parabola antenna, légkondicionáló berendezés kültéri egysége, a mesterséges szellőztetés és az égéstermék kivezetés berendezései (kivéve tetőkémény), szerelvényeinek elhelyezése nem támogatott, illetve javasolt a takartan történő elhelyezése;
- b) belterületen antenna és antenntartó szerkezet kizárólag közterületről nem látható módon történő létesítése,
- c) közműlétesítmény önálló, föld feletti, szabadon álló építményként, takarás nélküli elhelyezése;
- d) új közműhálózat (villamos-, hírközlő- és kábel TV vezetékek) építése, meglévő rekonstrukciója belterületen csak föld alatt kivitelezhető;
- e) közterületi műszaki berendezések elhelyezése esetén azok takarása élő növényzettel megoldandó,
- f) távközlési és hírközlési önálló torony csak külterületen helyezhető el, műemléki, helyi építészeti értéként védett épületen, területen és természetvédelmi területen távközlési, hírközlési torony nem helyezhető el.
- g) közterületen elhelyezésre kerülő berendezések (pad, szemétyűjtő, stb.) esetén azonos RAL szín alkalmazandó.

2. Napelemek elhelyezés

Jáló előtérbe helyezi a megújuló energiák használatát, ezért támogatja mind a lakosság, mind a vállalkozások körében és a szolgáltatói szektorban - az egyre nagyobb igényként jelentkező - a napelemek használatát. Fontos, hogy a megújuló energiaforrások műtárgyainak elhelyezése mind a településrendezési, mind a településfejlesztési szempontokra figyelemmel (a telek alaprendeltetését, rendeltetésszerűhasználatát ne korlátozza) kerüljenek elhelyezésre, valamint településkép-védelmi szempontoknak is megfeleljenek.

A településkép védelme szempontjából a megújuló energiaforrások műtárgyainak elhelyezésének a főbb szempontjai a következők:

- a) elsősorban tetőfelületeken és tetőfelületként (pld. parkolók fedése, kerti tető, stb.);
- b) homlokzatokon önálló tartószerkezettel nem javasolt napelemek elhelyezése, esetleg fotovoltaikus homlokzati felületként - kivéve ipari karakter területein;
- c) talajon történő elhelyezés nem támogatott, kivéve az ipari karakter területein, az övezeti előírások betartása mellett;
- d) természetes növényállomány terhére napelem nem telepíthető, miatta közterületen fa ki nem vágható.

3. Reklámhordozók

A településkép védelmének, arculatának megőrzése érdekében a településképi, közlekedési, vagyonbiztonsági, környezetvédelmi szempontok figyelembevételével a közterületen történő, illetve közterületről észlelhető reklámozási tevékenységet szabályozni szükséges. A vizuális környezetszennyezés egyik legfőbb oka a hársány, az ingerküszöböt túllépő reklámozási tevékenység. Ennek érdekében közterületen vagy közterületről látható helyen reklám és reklámhordozó csak úgy és olyan megjelenési formában helyezhető el, mely figyelembe veszi Jákó építészeti és táji örökségét, mely megjelenésével aránytalanul nem sérti vagy akadályozza ezen értékek érvényre juttatását.

Fontos különbséget tenni az eltérő célú reklámozási tevékenységek között. A cél, hogy a közterületeken elhelyezett reklámhordozók bérelhető felületén jelenjenek meg a cserélődő tartalmú gazdasági reklámok, míg az épületek falán, illetve az ingatlanokon elhelyezett cégérek, cégtáblák, cégérszerű reklámtáblák/feliratok az adott épületben, illetve ingatlanokon folytatott tevékenységet jelöljék, és ne terméket népszerűsítsenek, reklámozzanak.

Az erre vonatkozó irányelvek az alábbiak:

- a) A meglévő homlokzati architektúrát figyelembe kell venni.
- b) A homlokzat színvilágához illeszkedő színek alkalmazandóak, az élénk színek kerülendőek.
- c) Üvegfelületre ragasztani nem lehet, a kirakatokkal szemben elvárás, hogy azok beláthatóak legyenek, árubemutatószolgáljanak;
- d) A reklámfelirat elsősorban a portál befoglaló méretén belül helyezhető el, kivételes esetben a portál feletti homlokzati sávban, oly módon, hogy méretében és elhelyezésében vegye figyelembe a homlokzat architektúráját;
- e) Kerülendő a táblaszerű, címfestett reklámfelirat, helyette a betűs felirat használata javasolt.

A reklámozási tevékenységek másik nagy csoportját azon hirdető-berendezések elhelyezése adja, melyek nem a helyben folytatott tevékenységek reklámozását szolgálják. Itt a település egységes megjelenést követel meg, ezért célszerű valamennyi reklámhordozó esetén minél kevesebb típust alkalmazni, figyelemmel a karbantarthatóság, egyszerűség, igényes megjelenés követelményeire. Az ilyen reklámozási tevékenységek esetében a településképi rendeletben elfogadott típusú és számú hirdető-berendezések állnak rendelkezésre.

Hirdetőfelület hiányában (Fotó 37)

Fotógyűjtemény

Ebben a fejezetben további képeket gyűjtöttünk össze Jákóról.

8

Jákói kereszt (Fotó 38)

Jákói Önkormányzat, részlet (Fotó 39)

Utcakép, részlet (Fotó 40)

Katolikus templom (Fotó 41)

Művelődési ház (Fotó 42)

Katolikus templom (Fotó 43)

Marton kúria (Fotó 44)

Temető, részlet (Fotó 45)

Jákói kereszt (Fotó 46)

Lakóház díszítése (Fotó 47)

1.melléklet: Helyi építészeti értékvédelem alatt álló örökség

01. Lakóépület	Kossuh L. utca 23.	hrsz.: 24	21. Lakóépület	Kossuh L. utca 113.	hrsz.: 197
02. Lakóépület	Kossuth L. utca 27-28.	hrsz.: 32-33	22. Harangláb	Kossuth L. utca 136.	hrsz.: 260
03. Református templom	Kossuth L. utca 46.	hrsz.: 63	23. Lakóépület	Kossuth L. utca 148.	hrsz.: 282/6
04. Általános iskola	Kossuth L. utca 47.	hrsz.: 64	24. Lakóépület	Kossuth L. utca 149.	hrsz.: 283
05. Kőkereszt	Temető	hrsz.: 77			
06. Kriptá és kerítés	Temető	hrsz.: 77			
07. Síremlék	Temető	hrsz.: 77			
08. Rk. templom	Temető	hrsz.: 77			
09. Szobor	Kossuth L. utca	hrsz.: 81/1			
10. Gazdasági épület	Kossuth L. utca 60.	hrsz.: 81/2			
11. Lakóépület	Kossuth L. utca 62.	hrsz.: 83/1			
12. Lakóép. és gazdasági ép.	Kossuth L. utca 63.	hrsz.: 84			
13. Gazdasági épület	Kossuth L. utca 75.	hrsz.: 97			
14. Szobor	közterület	hrsz.: 106/3			
15. Kőkereszt	Kossuth L. utca	hrsz.: 107			
16. Lakóépület	Kossuth L. utca 92.	hrsz.: 172/1			
17. Községháza	Kossuth L. utca 111.	hrsz.: 195/3			
18. Lakóépület	Kossuth L. utca 113.	hrsz.: 197			
19. Óvoda	Kossuth L. utca 124.	hrsz.: 244			
20. Kőkereszt	Kossuth L. utca 124.	hrsz.: 244			

2.melléklet: Inváziós fajok jegyzéke (közterületi telepítésük tilos)

fehér akác (*Robinia pseudoacacia*)

mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*)

keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*)

zöld juhar (*Acer negundo*)

amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)

kései meggy (*Prunus serotina*)

kanadai nyár (*Populus x canadensis*)

nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*)

cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)

kisvirágú nebáncsvirág (*Impatiens parviflora*)

bíbor nebáncsvirág (*Impatiens grandiflora*)

japánkeserűfű-fajok (*Fallopia* spp.)

magas aranyvessző (*Solidago gigantea*)

kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*)

közönséges selyemkóró (*Asclepias syriaca*)

ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiiflora*)

arany ribiszke (*Ribes aureum*)

adventív szőlőfajok (*Vitis*-hibridek)

vadszőlőfajok (*Parthenocissus* spp.)

süntök (*Echinocystis lobata*)

észak-amerikai őszirózsák (*Aster* spp.)

magas kúpvirág (*Rudbeckia laciniata*)

vadcsicsóka (*Helianthus tuberosus* s. 1.)

olasz szerbtövis (*Xanthium strumarium* subsp. *italicum*)

amerikai karmazsinbogyó/ amerikai alkörmös (*Phytholacca americana*)

kínai karmazsinbogyó/kínai alkörmös (*Phytholacca esculenta*)

japán komló (*Humulus japonicus*)

átoktüske (*Cenchrus incertus*)

nem hazai tündérrózsa fajok

kanadai átokhínár (*Elodea canadensis*)

aprólevelű átokhínár/vékonylevelű átokhínár (*Elodea nuttallii*)

moszatpáfrányfajok (*Azolla mexicana*, *Azolla filiculoides*)

borfa/ tengerparti seprűcserje (*Baccharis halimifolia*)

karolinai tündérhínár (*Cabomba caroliniana*)

közönséges vízijácint (*Eichhorma crassipes*)

perzsa medvetalp (*Heracleum persicum*)

kaukázusi medvetalp (*Heracleum mantegazzianum*)

Szosznovszkij-medvetalp (*Heracleum sosnowskyi*)
hévízi gázló (*Hydrocotyle ranunculoides*)
nagy fodros-átokhínár (*Lagarosiphon major*)
nagyvirágú tóalma (*Ludwigia grandiflora*)
sárgavirágú tóalma (*Ludwigia peploides*)
sárga lápbuzogány (*Lysichiton americanus*)
közönséges süllőhínár (*Myriophyllum aquaticum*)
felemáslevelű süllőhínár (*Myriophyllum heterophyllum*)
keserű hamisüröm (*Parthenium hysterophorus*)
ördögfarok keserűfű (*Persicaria perfoliata*)
kudzu nyílgyökér (*Pueraria montana*)
aligátorfű (*Alternanthera philoxeroides*)
óriásrebarbara (*Gunnera tinctoria*)
tollborzfű (*Pennisetum setaceum*)

FORRÁSJEGYZÉK

<http://www.jako.hu/>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1k%C3%B3>

Történeti térképek

Lechner ábrajegyzék

